

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Intézet
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Retorika – LLM5028						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Máthé Dénes egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Máthé Dénes egyetemi docens						
2.4 Tanulmányi év	II.	2.5 Félév	IV.	2.6. Értékelés módja	Kollokvium	2.7 Tantárgy típusa	V Sz

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					7
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					15
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					3
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	42				
3.8 A félév össz-óraszám	98				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	• Azok az alapképességek és készségek, melyekkel minden bölcsészhallgatónak rendelkeznie kell

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	•
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• Diktafon

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	• Tájékozódás szakmai és közéleti kérdésekben. Véleményformálás. Tájékozott véleménynyilvánítás. Vitakészség.
Transzverzális kompetenciák	• Személyiségfejlesztés. Gondolkodói nyitottság.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<p>A retorika beszédművészet – klasszikus értelemben. Két oldala van. Az egyik a beszédtechnikával összekapcsolt beszédművelés. A másik a beszédszándékok célszerű és hatékony megfogalmazása. Mindkét összetevő fontos. Már az antik görög kultúrában felismerték, hogy a meggyőzésben nemcsak a mondandónak, hanem a beszéd előadásának is szerepe van.</p> <p>Az előadásokon a retorika történeti és elméleti kérdéseivel foglalkozunk.</p> <p>A szemináriumok célja az, hogy az elméleti ismereteket a gyakorlatban alkalmazzuk.</p>
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> Véleményformálás, vitakészség, a retorikai alapismeretek gyakorlati alkalmazása.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. 1. A retorikaelmélet kezdetei</p> <p>1. 2. Tekhné, poiészisz és praxis</p> <p>1. 3. Artes liberales (<i>a hét szabad művészet</i>)</p>	Frontális előadás, a diákok bevonása a kérdések megbeszélésébe, művelődéstörténeti ismereteik felidézése	
<p>2. Platón retorikaelmélete</p> <p>Platón: Gorgiasz. <i>Összes művei I–III.</i> Európa Kiadó, Budapest, 1984, I. 469–642.</p> <p>Platón: Állam. <i>Összes művei I–III.</i> Európa, Budapest, 1984, II. 5–710.</p> <p>Platón: Phaidrosz. <i>Összes művei I–III.</i> Európa, Budapest, 1984, II. 711–807.</p>	Frontális előadás. A jelzett művek rövid ismertetése. A vitatott kérdések általánosító megközelítése	
3. Arisztotelész retorikaelmélete	Frontális előadás. Arisztotelész <i>Retorika</i> c. munkájának ismertetése. A vitatott kérdések általánosító megközelítése	
4. Cicero, Quintilianus, Augustinus retorikai felfogásáról	Frontális előadás. A vonatkozó művek rövid ismertetése. A vitatott kérdések általánosító megközelítése	
<p>5. 1. A retorikai beszédhelyzet</p> <p>5. 2. A retorika meghatározásai</p> <p>5. 3. A retorika XX. századi rokontudományai (<i>irodalomelmélet, műfajelmélet, stilisztika, szövegstilisztika, szövegelmélet, kommunikációelmélet</i>)</p>	Frontális előadás a diákok bevonásával, ismereteik felidézésével	
<p>6. Retorikai beszédszándékok</p> <p>6. 1. <i>Intellektuális beszéd</i>szándékok: informáló, érvelő/meggyőző, etikai szándék.</p> <p>6. 2. <i>Érzelmi befolyásolási szándékok</i>: rokonszenv (éthosz), szenvedély (pathosz)</p>	Frontális előadás (összekapcsolandó a 11. előadás témájával)	
<p>7. 1. A hallgató szerepe a retorikai beszédhelyzetben: kritész, theórosz</p> <p>7. 2. Beszédfajták:</p> <p>a) <i>törvényszéki</i> (megtörtént eseményről); műfajai: törvényszéki beszéd; társadalmi dráma, szatíra, ballada stb.</p> <p>b) <i>tanácskozó</i> (tervbe vett, lehetséges eseményről), műfajai: politikai beszéd, didaktikus költészet, erkölcsi intellem, utópia, reklámszöveg stb.</p> <p>c) <i>szemléltető</i> (bemutató, alkalmi) beszéd.</p>	Frontális előadás, a hallgató szerepének kihangsúlyozásával (összevetendő a szerző-, illetve a szövegközpontú megközelítéssel)	
8. A beszéd felépítése (<i>bevezetés, elbeszélés, kitérés, részletezés, bizonyítás, cáfolás, befejezés</i>)	Frontális előadás a szónoki beszéd klasszikus sémájáról, beszédelemzésekkel illusztrálva az elmondottakat	

9. A beszéd előkészítésének lépései: (<i>feltalálás /inventio, heureszisz/, elrendezés /dispositio/, kifejezés /lexisz, elocutio/, memorizálás /memoria/, előadás /pronuntiatio/</i>)	Frontális előadás. A modell és a gyakorlat (a műhelymunka) egymásra vetítése	
10. 1. A vita. A <i>vita</i> szó etimológiája. A konceptuális metafora. A vita meghatározása és típusai	Frontális előadás. Vitahelyzetek bemutatása. Rögtönzött viták	
10. 2. H. Paul Grice társalgási maximái (<i>menyiség, minőség, relevancia, modor</i>)		
11. Bizonyítás, meggyőzés, elhitetés, rábeszélés. Tudás és hit viszonya a retorikában. Meggyőzés és manipuláció	Frontális előadás (összekapcsolva a 6. előadás anyagával). Az érvelés elvont modellje	
12. Deduktív érvelés. Szillogizmus és enthüméma		
13. Induktív érvelés a) <i>Külső/nem retorikai érvek</i> (törvények, szerződések, tanúk) b) <i>Belső/retorikai érvek</i> : (i) Tárgyi érvek. (ii) Személyi érvek	Frontális előadás az érvelés konkrét modelljéről	
14. Összegzés. Kitekintés	Irányított beszélgetés a félév anyagáról	
<p>Könyvészeti</p> <p>L. Aczél Petra: <i>Retorika. A szóból épült gondolat</i>. Gyakorlókönyv. Krónika Nova Kiadó, Budapest, 2001.</p> <p>Adamik Tamás – A. Jászó Anna – Aczél Petra: <i>Retorika</i>. Osiris, Budapest, 2005.</p> <p>Arisztotelész: <i>Rétorika</i> (fordította, a bevezetést és a jegyzeteket írta Adamik Tamás). Telosz Kiadó, Budapest, 1999.</p> <p>Cicero, Marcus Tullius: A szónok. Uő: <i>Válogatott művei</i>. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1974, 181–255.</p> <p>Grice, H. Paul: A társalgás logikája. Pléh – Síklaki – Terestyéni (szerk.): <i>Nyelv – kommunikáció – cselekvés</i>. Osiris, Budapest, 1997/2001, 213 -227.</p> <p>Máthé Dénes: <i>Retorika a bölcsészeti oktatásban</i>. Segédlet a retorika tanulmányozásához. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.</p> <p>Szabó G. Zoltán – Szörényi László: <i>Kis magyar retorika</i> (Bevezetés az irodalmi retorikába). Tankönyvkiadó, Budapest, 1988 (második kiadása: Szörényi–Szabó 1997).</p>		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. „Dívat hatalmasabb, mint logika” (Kossuth Lajos)	Egyéni felkészülés. Előzetes konzultáció. A beszéd egyéni és nyilvános értékelése a hallgatók részéről	<p>Általános megjegyzések a szemináriumok menetéhez, témaválasztásához:</p> <p>a szemináriumokon az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására törekszünk.</p> <p>Az előzetes kompetenciák alapján ez rövid (5 perces) tematikus beszédek írását, előadását és megbeszélését jelenti.</p> <p>Az ELTE 1999-től évente szónokversenyt szervez egyetemisták és fiatal diplomások számára. A tematika kiválasztásában tekintettel leszünk e versenyek anyagára is, mivel az ott elhangzott beszédek és a róluk készült elemzések a konferencia kiadványaiban jelentek meg, vagyis egyfajta támpontként szolgálhatnak azok számára, akik most kezdenek a retorika tanulmányozásához és ‘gyakorlásához’. Másrészt azonban szabadon választott témákat is fel lehet dolgozni, a diákok preferenciái szerint.</p>
2. A civil szféra szerepe a közéletben		
3. „Mi az, mi embert boldoggá tehetne?” (Vörösmarty Mihály)		
4. Meggyőzés és elhitetés		
5. „Változik a világ, gyengül, ami erős, / És erős lesz, ami gyenge volt azelőtt” (Arany János)		
6. Manipuláció. Beszélhetünk-e „pozitív manipulációról”?		
7. „Ment-e könyvek által a világ elébb?” (Vörösmarty Mihály)		
8. Beszélgetés a migrációról. Kereszténység és iszlám viszonya		
9. „Ős patkány terjeszt kórt miköztünk, / a meg nem gondolt gondolat” (József Attila)		
10. Hazai és egyetemes konfliktushelyzetek		
11. „Boldog jövő!” Félelmek és remények a jövőszemléletben		
12. Konfliktushelyzetek kezelési módozatai		
13. Érvelési technikák		
14. Szükség van-e retorikára a 21. században?		

Könyvészet

Fischer Sándor: *A beszéd művészete*. Gondolat, Budapest, 1966.

Gyarmati Béla: *Beszélni muszáj! (Gyakorlati retorika)*. Klaviatura Bt. Kiadása, 1994.

A. Jászó Anna – L. Aczél Petra (szerk.): *A modern retorikai bizonyítás*. Trezor Kiadó, Budapest, 2003.

A. Jászó Anna – Aczél Petra (szerk.): *A szónoki beszéd kidolgozása*. Trezor Kiadó, Budapest, 2004.

22 híres beszéd. Móra Könyvkiadó, Budapest, 1995.

Szálkáné Gyapay Márta: *Gyakorlati retorika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.

Wacha Imre: *Beszédművelés*. Gyakorlószövegek. AESz-füzetek 6, Kolozsvár, 1999.

Zentai István: *Meggyőzőestechnika és kritikai gondolkodás a mindennapi gyakorlatban*. Medicina Könyvkiadó Rt, Budapest, 2006, 93–105.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A tantárgy anyagát a magyar nyelvű szakirodalom alapján állítottam össze.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A tárgyalt retorikai kérdések ismerete és kreatív felhasználása.	Írásbeli dolgozat	50%
10.5 Szeminárium / Labor	A szemináriumok látogatása. Aktív bekapcsolódás a szemináriumi beszédtemák átgondolásába, beszédvázlatok készítése, a kollégák által írt és előadott beszédek bírálata. Egy önálló beszéd megírása és előadása.	A szemináriumi tevékenység minősítése	50%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none">Az előadások és a szemináriumok látogatása, aktív bekapcsolódás, a retorikaelméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása			

Data completării

Semnătura titularului
de curs

Semnătura titularului de
seminar

Semnătura titularului
de curs practic

14.04.2020

Data avizării în departament

Semnătura Directorului de
Departament

17.04.2020

Data avizării
la Decanat

Semnătura Prodecanului
responsabil

Ștampila facultății

28.04.2020